

عنوان و نام پدیدآور: سیمای فرهنگ و طبیعت استان چهارمحال و بختیاری / مولفین بهمن عسگری سوادجانی - (آو دیگران)؛ با همکاری محمد مهدی شفتت، فرهاد رئیسی دهکردی و طاهره ابراهیمی؛ عکس ها آرشیداداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری - (آو دیگران)؛ تدوین فرتوش رئیسی.

مشخصات نشر: تهران، کریمخان زند، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۵۰۴ ص. - (مصور رنگی)

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: سولفان بهمن عسگری سوادجانی، حمیدرضا صافی، شاهین ایل بیگی پور، حمیدرضا معین فارسانی و مصطفی هادی پور.

موضوع: چهارمحال و بختیاری -- سیر و سیاحت

موضوع: چهارمحال و بختیاری -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی

شناسه افزوده: عسگری سوادجانی، بهمن، ۱۳۵۴-

شناسه افزوده: شفتت، محمد مهدی، ۱۳۴۷-

شناسه افزوده: رئیسی دهکردی، فرهاد، ۱۳۴۰- شناسه افزوده: ابراهیمی، طاهره، ۱۳۶۲-

شناسه افزوده: رئیسی، فرتوش، ۱۳۴۹-

شناسه افزوده: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۴ س ۲۳ / ۳-۱۳ DSR / رده بندی دیویی: ۹۵۵/۹۴ شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۴۸۲۴۴

کریمخان زند

با تشکر و سپاس فراوان از وزارتخانه ها، سازمان ها، نهادها، مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی که ما را در تهیه و تدوین این اثر یاری نمودند:

- سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
- اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان چهارمحال و بختیاری
- اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان چهارمحال و بختیاری
- استانداری استان چهارمحال و بختیاری
- اداره کل حفاظت محیط زیست استان چهارمحال و بختیاری
- بنیاد ایرانشناسی سعه چهارمحال و بختیاری
- اداره کل منابع طبیعی و آبپزداای استان چهارمحال و بختیاری

عنوان: سیمای فرهنگ و طبیعت استان چهارمحال و بختیاری

مولفین: آقایان بهمن عسگری سوادجانی، محمد صادقی،

شاهین ایل بیگی پور، حمیدرضا معین فارسانی، مصطفی

هادی پور، مهرداد رئیسی و خانم طاهره ابراهیمی

با همکاری: آقایان محمد مهدی شفتت، فرتوش رئیسی

رئیس دهکردی، محمد رضا طاهری پور، حمیدرضا ملکوتی،

پیمان پرنک و محراب محمدی

لیتوگرافی و چاپ: کلک صبا

مدیر اجرایی: امید کریمخان زند

مدیر فنی: جواد آقاجانلو

گرافیک و صفحه آرایی: مهدی آقاجانلو و مجتبی پیمانی

عکس ها: آرشیداداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و

گردشگری استان چهارمحال و بختیاری، افشین بختیار،

حسن مقیمی، رضا بیرک پور

ویرایش ادبی: سید مهدی صفوی و فرید کلهری

ویرایش فنی: خانم فروزان دانش پژوه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۹۲-۱۷-۳

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

نشانی: تهران - خیابان شریعتی - پایین تراز سه راه طالقانی -

خیابان شهید طاهریان (آمل) - پلاک ۷۹

تلفن: ۰۲۱-۷۷۵۱۶۴۹۹

www.karimkhanzand.com

zandpublication@gmail.com

با استفاده از کتاب‌های راهنمای سفر، بروشورها و کاتالوگ‌های جذاب و تخصصی، نقشه‌های متنوع و به کارگیری نرم افزارهای جدید تامین می‌شود. از این میان، کتاب‌ها و نقشه‌های راهنمای سفر- حداقل چیزی است که گردشگران ما حتی در تهیه آن هم مشکل اساسی دارند - می‌تواند کمک قابل توجهی در این زمینه باشد.

انتشارات کریم خان زند با شناخت این کمبودها و با تجربه حاصل از چندین سال فعالیت در حوزه گردشگری و چاپ چندین کتاب فاخر در این راستا، بر آن شد با بهره‌گیری از تجربیات گذشته و با همکاری متخصصین این حوزه، اقدام به تهیه و تدوین کتاب‌های راهنمای سفر کند.

کتاب حاضر قدمی کوتاه در راه توسعه فرهنگ گردشگری و معرفی آثار دیدنی ایران اسلامی است. بی گمان قبل از ملاحظه و مطالعه متن، خوانندگان فرهیخته از حجم اندک کتاب نسبت به وسعت جغرافیایی و گستره آثار دیدنی ایران عزیز، پی خواهند برد که این کتاب در نهایت اختصار تدوین شده است. به طور قطع، امکان معرفی تمام اماکن گردشگری شهرها و روستاهای کشور وجود نداشت. ناگزیر از گزینش تنها برخی از نقاط بودیم چرا که رتبه‌بندی و سورت پرداختن به همه آن‌ها، حجم کتاب به اندازه‌ای می‌شد که خود باری بود بر گرده مسافرانی که دوست داشتند سبک‌بار به دیدن آثار تاریخی و فرهنگی، ستا، چهار، حال و بختیاری رفته و توشه تجربه و دانش خود را بیافزایند. هر چند ممکن است عده‌ای در خصوص گزینش آثار کتاب گلایه‌مند باشند اما لازمه کار به این نکته اشاره کنیم که حذف بعضی از نواح دیدنی به ویژه در بخش گردشگری طبیعی به معنای کم اهمیت بودن جاذبه‌های گردشگری آن منطقه نیست بلکه در این راستا معیارهایی را مورد نظر داشته‌ایم. در پایان از خوانندگان عزیز می‌خواهیم کاستی‌ها را بر ما بخشوده و با نظرات ارزشمند خود یاریگر ما در ادامه این راه باشند.

بی شک ما ایرانیان در معرفی و دفاع از زیبایی‌ها و شگفتی‌های کشورمان همیشه با صلابت سخن گفته و اوج غرور خود را در این امر به کار می‌بریم. این موضوع نشان از علاقه وافر به سرزمین و همچنین غنای فرهنگی‌مان دارد، فرهنگی که در آن سفر کردن و دیدن نادیده‌ها توصیه شده است و سفر را موجب نشاط روح و جسم انسان می‌داند. به رغم وجود این فرهنگ غنی و آن حس زیبای وطن دوستی، متأسفانه هنوز بسیاری از بخش‌های کشورمان برای ما ایرانیان ناشناخته است. برای همه ما پیش آمده است به جایی سفر کنیم و از شهرها و روستاهای زیبا یا آبشارها و کوه‌ها، پل‌ها و کاروانسراهای تاریخی به دوری بگذریم و آن‌ها را ندیده باشیم، یا شهر محلّه‌ای تاریخی زندگی کنیم و غریبه‌ای نشن از تاریخ آن از ما بگیرد و ما ندانیم کجاست. این وضع البته برای جنبه فردی و اجتماعی قابل تأملی است. باید بیشتر در آن تفکر کرد. بخش فردی این مسأله آن‌ها بازمی‌شود که هر فرد با شناخت از مسیر سفر خود و یا محیط اطرافش می‌تواند لذت بیشتری از گشت و گذار خود ببرد. اما جنبه اجتماعی آن کمک و تلاش نهادهای مسئول در حوزه گردشگری را می‌طلبد تا با معرفی و شناساندن جاذبه‌های فرهنگی، طبیعی و تاریخی کشور در رشد و پویایی جامعه به خصوص جوانان نقش موثری را ایفا کنند. توسعه فرهنگ گردشگری در بین عموم مردمی که سالانه حجم بالایی از مسافرت‌های داخلی را انجام می‌دهند، نیازمند به کارگیری روش‌های خلاقانه و همچنین فراهم آوردن امکانات لازم این امر است که متأسفانه تا کنون کمتر به آن پرداخته شده است.

با وجود تمامی این مشکلات، یک سفر خوب و با کیفیت، ملزوماتی را می‌طلبد که در صورت وجود، می‌تواند نشاط و شادابی و لذت حاصل از سفر را برای مسافران دوچندان کند. یکی از این ملزومات، شناخت مسیر سفر و جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی آن است که معمولاً

سخن مولفین

بدون شك امروزه صنعت توریسم (گردشگری) به عنوان مهمترین صنعت جهان، رشد سریعی در توسعه اقتصادی جهان داشته که در نتیجه افزایش نرخ رشد سالانه در تولید ناخالص ملی در سطح جهان، صادرات، تجارت جهانی و خدمات، سهم گردشگران بین المللی در فعالیت اقتصادی جهان نیز به طور مداوم بالا رفته است. سفر همواره جایگاه خاصی در فرهنگ تمدن و ادیان کشورهای مختلف جهان، بخصوص ایران با تمدن ۷۰۰۰ ساله اش، داشته است... فولکلور کشورهایمانند ایتالیا، یونان، چین و... پر است از اساطیر، سانه ها، قهرمانان و آداب و رسومی که سفر بخشی کلیدی را در آن ایفا می کند. در فرهنگ ایرانی اساطیر نیز به دست مستقیم به فواید سفر اشاره شده است. بسیاری از ادیبان، فلاسفه و دانشمندان تمدن ما به بررسی اثرات روحی و روانی سفر پرداخته اند و آن را در ادبیات و فلسفه تونسبت به دنیای اطراف موثر می دانند. او سفرنامه ها و زندگینامه ها نشانگر این موضوع است. در این میان کشورها با معرفی جاذبه های گردشگری خود از طریق فیلم، عکس، کتاب، مقاله، سایت و

به سایر ملت ها زمینه را برای بازدید بیشتر همگان فراهم می کنند. هدف از تألیف این کتاب نیز معرفی بخشی از جاذبه های تاریخی، فرهنگی و گردشگری استان زیبای چهارمحال و بختیاری است البته کتاب مذکور بر اساس تجربیات چندین ساله کارشناسان و براساس نیازهایی که در این عرصه احساس می شد تدوین گردیده است. این کتاب ادعایی ندارد که کامل ترین کتاب است بلکه سنگ بنایی است که بتوان در آینده آن را تکمیل تر کرد و امید است که همه صاحب نظران و دوستداران تاریخ، فرهنگ و طبیعت استان برای چاپ های بعدی کتاب نقطه نظرات خود را اعلام نمایند تا زمینه برای معرفی بیشتر منطقه و در نهایت هدف اصلی مان که ورود گردشگران بسیار به این سرزمین زیباست فراهم نمایند.

در آخر از کلیه کسانی که ما را در این امر مهم یاری نمودند علی الخصوص آقایان فرهاد رئیسی، محمد مهیار شافقت، مهرداد رئیسی، محمد رضا طاهر پور، محراب محمدی و کلیه کسانی که نامشان ذکر نشده و همه قدردان آنها مییم تشکر می نمایم.

بهمن عسگری سواد جانی - حیدر صادقی - شاهین ایللیگی پور - میداد - معین فارسانی - طاهره ابراهیمی.

۸۰	کوه ریگ
۸۱	کوه کلار
۸۴	رشته کوه جهانین
۸۶	قله نا هفشجان
۸۷	قله دالانک
۸۸	قله نا شمس آباد
۸۹	قله کلونچی
۹۲	قلل شاه شهیدان، دوزرده، چال میشان
۹۸	قله هفت تنان
۱۰۲	قله سیردان (تپه طوسی یا سیردون)
۱۰۳	قله آب سفید
۱۰۴	کوه میلی (ملی)
۱۰۶	قله کینو
۱۰۸	رشته کوه کلار
۱۰۹	قله چرو
۱۱۰	قله تنگ سیاه
۱۱۱	قله هزارچال
۱۱۲	رشته کوه مونگشت
۱۱۴	کوه هفت چشمه
۱۱۶	قله اشگفت سیاه (یمری)

۱۴	جغرافیای طبیعی
۱۵	آب و هوا
۱۶	منابع آب
۱۸	ناهمواری ها
۲۰	تنوع زیستی
۲۲	چنگل ها
۲۳	ذخیره گاه جنگلی

۳۰	استان در یک نگاه
۳۲	کلیات
۳۶	شهرستان شهرک
۳۸	شهرستان اسن
۳۹	شهرستان برون
۴۰	شهرستان بن
۴۱	شهرستان سامان
۴۲	شهرستان فارسان
۴۳	شهرستان کوهرنگ
۴۴	شهرستان کیار
۴۵	شهرستان لردکان

۱۱۸	آبشارها
۱۲۰	ششگاه
۱۲۱	بابا فرج
۱۲۲	نندی، دبل
۱۲۳	پیرغ
۱۲۴	دره عشق
۱۲۵	زردلیمه
۱۲۸	تونل کوهرنگ
۱۳۰	شیخ علیخان
۱۳۲	کرودی کن
۱۳۴	دره رزگه
۱۳۵	نیاکان
۱۳۶	برنجگان
۱۳۶	دره شیخ عالی
۱۳۷	چنجوله
۱۳۸	گاهکده
۱۳۹	دم تنگ
۱۳۹	نیم ساعته

۱۳۸	روستاهای هدف گردشگری
۵۰	یاسه چای
۵۲	دزک
۵۴	سوادجان
۵۶	شیخ علیخان
۵۷	ده چشمه
۵۸	آتشگاه
۵۹	هوره
۶۰	آورگان
۶۲	دستگرد امامزاده
۶۴	دیمه
۶۶	سرا قاسید
۶۷	چلوان

۷۰	ارتفاعات
۷۲	زاگرس
۷۴	ارتفاعات و قتل استان
۷۸	سالدازان
۷۸	لاغرک
۷۸	هزار دره

۱۸۲.....	دوآب صمصامی
۱۸۴.....	رودخانه سبزکوه
۱۸۵.....	رودخانه سرخون
۱۸۵.....	کیار
۱۸۶.....	آب کری
۱۸۷.....	آب سراب
۱۸۸.....	رودخانه ارمند
۱۸۹.....	رودخانه خرسان
۱۹۰.....	فرعی کارون
۱۹۰.....	رودخانه زاینده رود
۱۹۳.....	آب تونل اول و دوم کوه‌رنگ
۱۹۴.....	آب توف سفید
۱۹۴.....	آب نیاکان
۱۹۴.....	آب چشمه دیمه
۱۹۴.....	فرعی زاینده رود

جاذبه‌های گردشگری ورزشی..... ۱۹۶

۱۹۸.....	مقدمه
۲۰۰.....	رفتی‌نگ
۲۰۱.....	صخره نوردی
۲۰۲.....	بانجی جامپینگ
۲۰۳.....	پارک ووتر
۲۰۴.....	سایت پروازی بام ایران (گردنه رخ)
۲۰۶.....	پیست رتور کراس
۲۰۶.....	کارتینگ
۲۰۷.....	پیست اسکی شید شیان
۲۰۸.....	پیست اسکی چلک
۲۰۹.....	پیست اسکی باغ

گل گشت‌ها..... ۲۱۰

۲۱۲.....	تفریحگاه سیا سرد
۲۱۴.....	پارک ملت بروجن
۲۱۵.....	پارک لاله فارسان
۲۱۵.....	پارک ملت شهرکرد
۲۱۶.....	چشمه دروغ زن فرخ شهر
۲۱۶.....	چشمه بابا زکی فرخ‌شهر
۲۱۷.....	چشمه سندکان
۲۱۷.....	چشمه میلاس
۲۱۷.....	چشمه پیر غار

غارها..... ۱۴۰

۱۴۲.....	آقا سید عیسی
۱۴۳.....	اردل
۱۴۳.....	منج
۱۴۴.....	پیرغار
۱۴۵.....	کر احمد
۱۴۶.....	غار یخی چما
۱۴۷.....	جهانبین
۱۴۸.....	تاپو
۱۴۹.....	غار چشمه سراب باباحیدر
۱۵۰.....	کلاجیر (کلاغ حیر)
۱۵۲.....	اشکفت سیاه
۱۵۳.....	دره برف‌گیر
۱۵۳.....	دیریز نو
۱۵۴.....	رخ ۱
۱۵۴.....	رخ ۲
۱۵۴.....	سرحد ساطح
۱۵۵.....	سنگ سفید
۱۵۵.....	شهبسوار
۱۵۶.....	کوه سوخته ۱
۱۵۷.....	میرشکار

برکه‌ها و دریاچه‌ها..... ۱۵۸

۱۶۰.....	تالاب بین‌المللی چغاخور
۱۶۲.....	تالاب سولقان (سولگان)
۱۶۳.....	گرداب بن
۱۶۴.....	تالاب گندمان
۱۶۶.....	تالاب دهنو
۱۶۷.....	تالاب شالو
۱۶۸.....	مشخصات سدهای استان
۱۶۹.....	سد زاینده‌رود
۱۷۰.....	سد بیدکان
۱۷۱.....	سد چشمه زنه
۱۷۲.....	سد کارون ۴
۱۷۴.....	سد سورک
۱۷۵.....	سد باباحیدر

رودخانه‌ها..... ۱۷۶

۱۷۸.....	رودخانه کارون
۱۸۰.....	رودخانه بازفت
۱۸۲.....	کوه‌رنگ

۲۵۷	دیدن ماه نو
۲۵۷	شلیک گلوله
۲۵۷	رودگه
۲۵۸	بازی‌های بومی - محلی (سوارکاری و تیراندازی)
۲۵۸	بازی‌های بومی - محلی (تیر و کمان)
۲۵۹	بازی‌های بومی - محلی (الاخت)
۲۶۰	موسیقی و رقص عشایری
۲۶۲	عروسی بختیاری‌ها
۲۶۴	کمر بستن عروس
۲۶۴	گرزنون
۲۶۵	مراسم ریش تراشی
۲۶۵	مراسم کتل و مافه‌گه
۲۶۵	ساخت مافه‌گه
۲۶۶	کتل
۲۶۶	مراسم کلوی کنون
۲۶۷	پایان مراسم کتل و طلسم
۲۶۷	چادر (بهون) کنون
۲۶۸	شاخ‌های نمادین بز کوهی
۲۶۸	ساز چپ و تشمال‌ها
۲۶۹	نقش اسب در سوگواری‌ها
۲۶۹	نقش اسب در شادی‌ها
۲۷۰	نقش اسب در شکار
۲۷۰	براغ روی قبر
۲۷۰	نقش اسب در جنگ
۲۷۱	نماد آهن آلا
۲۷۱	نماد پیکر رکنده
۲۷۲	نماد چا
۲۷۳	نماد نقش گره
۲۷۳	نماد کل
۲۷۴	مشک زنی
۲۷۶	تعزیه
۲۷۷	چراغ بران
۲۷۸	مراسم تعزیه حضرت قاسم
۲۷۹	چاق چاقو
۲۸۰	فرو بردن علم
۲۸۱	مراسم خیمه سوزان
۲۸۲	غذاهای محلی

۲۸۶	صنایع دستی
۲۸۸	کلیات
۲۸۹	پوشاک محلی
۲۹۰	سبدهایی

۲۱۸	منطقه نمونه گردشگری بازفت
۲۱۹	چشمه دیمه
۲۲۲	جشنواره شهر برفی
۲۲۳	چشمه برم
۲۲۴	گنبد نمکی باغ بهزاد
۲۲۴	جاده سبزان بازفت
۲۲۵	معدن دره شور
۲۲۶	چشمه شلمزار
۲۲۷	چشمه سرخون
۲۲۸	چشمه مایک شهر سورشجان
۲۲۸	چشمه سرداب رستم آباد
۲۲۹	چشمه گلوگرد
۲۲۹	چشمه قلعه فانی
۲۳۰	چشمه گهرو
۲۳۰	چشمه کوه‌رنگ
۲۳۱	چشمه مولا آلکوه
۲۳۱	چشمه وقت و ساعت

۲۳۲	مناطق حفاظت شده
۲۳۲	منطقه حفاظت شده تنگ صیاد
۲۳۶	ثرو طبیعی - ملی لاله واژگون
۲۳۷	دشت لاله واژگون
۲۳۸	منطقه حفاظت شده سبزکوه
۲۴۲	منطقه حفاظت شده هلن
۲۴۳	منطقه شکار ممنوع تالاب چغاخور
۲۴۴	منطقه حفاظت شده شیدا
۲۴۵	تالاب گندمان
۲۴۶	منطقه حفاظت شده قیصری

۲۴۸	آداب و رسوم
۲۵۰	مقدمه
۲۵۲	جشن نوروز
۲۵۲	نوروز خوانی
۲۵۳	مراسم چهل کچلون
۲۵۳	مراسم باران خواهی
۲۵۳	شهر کردن خرمن
۲۵۴	برزگری (باوه‌رو)
۲۵۵	آداب ماه مبارک رمضان
۲۵۶	بهاره خوانی
۲۵۶	خرمن کوبی

۳۳۵.....	مجموعه تاریخی و فرهنگی چالستر
۳۳۶.....	موزه آثار سنگی
۳۳۷.....	موزه حمام خان
۳۳۸.....	موزه کار و زندگی
۳۳۹.....	موزه مردم شناسی کیان
۳۴۰.....	موزه بنیاد ایران شناسی
۳۴۱.....	گنجینه آموزش و پرورش
۳۴۲.....	موزه تاریخ طبیعی شهرکرد
۳۴۳.....	موزه باستان شناسی
۳۴۴.....	موزه دفاع مقدس
۳۴۵.....	مجموعه تاریخی و فرهنگی جونقان
۳۴۶.....	موزه تخصصی آب
۳۴۷.....	موزه مردم شناسی فرخشهر

۳۴۸.....	اماکن مذهبی و زیارتی
۳۵۰.....	امامزاده حلیمه خاتون
۳۵۱.....	امامزاده محمد
۳۵۳.....	مسجد حاج شیخ علی
۳۵۴.....	مسجد حاج صنعلی
۳۵۴.....	سقاخانه بروجن
۳۵۵.....	مسجد مدنی بروجن
۳۵۶.....	برکاه مادر و دختر
۳۵۸.....	امامزاده حمزه علی
۳۶۰.....	امامزاده علی بن احمد (بابا گردآلو)
۳۶۲.....	مسجد آتاترک شهرکرد
۳۶۳.....	امامزادگان حلیمه و حکیمه خاتون
۳۶۶.....	سقاخانه رضی الفضل (سقاخانه ارباب میرزا)
۳۶۷.....	مسجد ابو محمد
۳۶۷.....	مدرسه علمیه امامیه
۳۶۸.....	مسجد هرچکان
۳۶۹.....	مسجد نو شهرکرد
۳۶۹.....	مسجد قلعه (جامع) شهر کیان
۳۷۰.....	مسجد جامع شهرکرد
۳۷۴.....	مسجد جامع شهرکیان
۳۷۵.....	مسجد جامع چالستر
۳۷۶.....	امامزاده عبدالله
۳۷۸.....	امامزاده بی بی شاه منظر
۳۷۸.....	مسجد جامع اشگفتک
۳۷۹.....	مسجد جامع وردنجان
۳۷۹.....	مسجد جامع فرخشهر
۳۷۹.....	مسجد خلجاء هفشجان

۳۹۰.....	ساخت سازهای سنتی
۳۹۱.....	نساجی سنتی
۳۹۲.....	کلیم و بافته های کلیمی
۳۹۸.....	کلاه مالی
۳۹۸.....	انبر فولادی
۳۹۹.....	نمد مالی
۳۰۰.....	سراندازیافی
۳۰۱.....	قالی بافی
۳۰۲.....	سرمه دوزی
۳۰۳.....	قلمکار
۳۰۴.....	کبه
۳۰۵.....	سفالگری
۳۰۶.....	کیوه دوزی
۳۰۷.....	صنایع دستی پرم
۳۰۷.....	ملیله سازی
۳۰۸.....	سنگ تراشی
۳۰۹.....	تراش سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی
۳۱۰.....	احجام سنگی و فلزی
۳۱۱.....	قلم زنی
۳۱۱.....	قفل سازی
۳۱۲.....	خاتم
۳۱۴.....	سوخت روی چوب
۳۱۵.....	خراطی
۳۱۶.....	مشبک چوب
۳۱۷.....	معرق چوب

۳۱۸.....	سیمای عشایر
۳۲۰.....	عشایر استان
۳۲۱.....	ایل بختیاری
۳۲۲.....	مسکن عشایر
۳۲۲.....	بیلاق و قشلاق عشایر
۳۲۳.....	مسیرهای کوچ عشایر
۳۲۴.....	زمان کوچ عشایر
۳۲۶.....	پوشاک محلی
۳۲۶.....	پوشاک مردان بختیاری
۳۲۸.....	پوشاک زنان بختیاری
۳۳۰.....	تقسیم بندی ایل بختیاری

۳۳۲.....	موزه ها
۳۳۴.....	مجموعه تاریخی و فرهنگی درک

۴۲۶	حمام درب امامزاده شهرکرد
۴۲۷	قلعه شمس آباد
۴۲۸	گرمابه پرهیزگار
۴۲۹	عصارخانه صالحی فرخشهر
۴۳۰	خانه آزاده
۴۳۱	تونل پارتی
۴۳۱	طاق سنگی های خان اوی
۴۳۲	قلعه خدارحم خان (خانه ستوده) چالستر
۴۳۳	پل خراجی
۴۳۵	کتابخانه های مشروطیت پیرغار
۴۳۹	قلعه سردار اسعد بختیاری
۴۴۰	قلعه اسعدیه چلیچه
۴۴۰	کتابخانه بکان جونقان
۴۴۱	شیرسنگی
۴۴۲	بردگوری های بازفت
۴۴۳	بقایای قلعه دهنش
۴۴۴	کلیسای روستای معموره
۴۴۵	نقش برجسته شیرین او
۴۴۶	جهجه آثار باستانی
۴۴۷	پل گره بس
۴۴۸	قلعه اسفندیارخان
۴۴۹	قلعه نجف قلی خان بختیاری (صمصام السلطنه)
۴۵۰	پل سن دوپلان
۴۵۱	قلعه سردار محتشم
۴۵۱	بقایای کاروانسرای دوپلان
۴۵۲	ام دزک
۴۵۳	قلعه ام دزک
۴۵۴	قلعه نصیرخان (سردار جنگ)
۴۵۵	قبرستان آرامنه روستای قلعه مکا
۴۵۶	سنگ نبشته کوه
۴۵۷	قبرستان آرامنه سیزک

۴۶۰ - ۴۸۷ مشاهیر

۴۸۸ اطلاعات ضروری استان

۴۹۶ منابع

۳۸۰	امامزاده سید علی اکبر (ع) نافج
۳۸۲	امامزاده باباپیر احمد
۳۸۴	امامزاده بهاء الدین محمد
۳۸۶	مسجد جامع سامان
۳۸۷	امامزاده شاهزاده عزیزاله
۳۸۸	امامزاده خاتون گوشه
۳۹۰	امامزاده حیدر ابن مالک اشتر
۳۹۱	امامزاده سید محمد میر آفتابی
۳۹۱	مسجد باباحیدر
۳۹۲	امامزاده سید سعید چلیچه
۳۹۳	امامزاده سید میر احمد
۳۹۴	امامزاده ابراهیم (کدو علیا)
۳۹۵	مصلی شهرکرد
۳۹۶	امامزاده سید عیسی
۳۹۸	امامزاده جعفر یل شاه
۳۹۹	امامزاده بوکر
۴۰۰	امامزاده محمد اکبر دستگرد
۴۰۱	مسجد دستگرد

۴۰۲ بناهای تاریخی و باستانی

۴۰۳ پل بهشت آباد

۴۰۴ قلعه ابوالقاسم خان اردل

۴۰۵ پل صراط

۴۰۶ قلعه بارده

۴۱۰ پل خدا آفرین و ایل راه دزپارت

۴۱۲ باره سمی

۴۱۴ پل مصلی بروجن

۴۱۵ پل کنرک

۴۱۶ خانه حفیظی بروجن

۴۱۷ پل گذارکیک

۴۱۷ کاروانسراهای بروجن

۴۱۷ تپه بهرام گور

۴۱۸ حمام مکتب خانه بروجن

۴۱۹ حمام فرادنبه

۴۲۰ پل الله یارین

۴۲۰ پل حاج مهدی بن

۴۲۱ پل تاریخی زمانخان

۴۲۲ تپه اسکندری

۴۲۳ آسیاب آبی پل زمانخان

۴۲۴ تپه گورکای

۴۲۵ پل هوره